

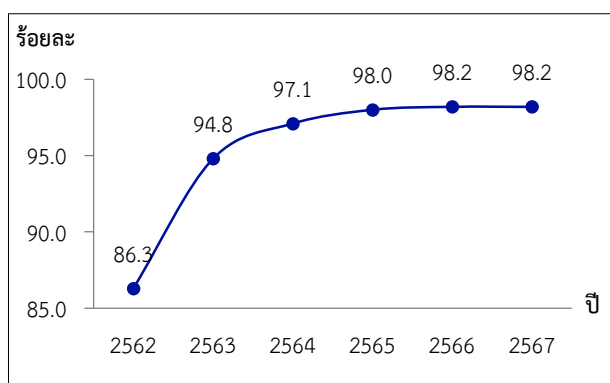

Online Grooming: ความเสี่ยงที่ซ่อนอยู่ในโลกเสมือน

การล่อลวงเด็กผ่านสื่อออนไลน์ (Online Grooming) อาจไม่ได้เริ่มต้นจากคำข่มขู่หรือการบังคับ แต่เริ่มจากการพูดคุย การแสดงความใส่ใจ และการทำให้เด็กรู้สึกว่ามีใครสักคนเข้าใจ ก่อนที่ผู้ไม่ประสงค์ดีจะค่อย ๆ สร้างความไว้วางใจเพื่อนำไปสู่การแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการชักจูงให้มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม การหลอกลวงเอาทรัพย์สิน และการล่วงละเมิดทางเพศ จึงเป็นความเสี่ยงรูปแบบใหม่ที่ไทยควรเร่งพัฒนากลไกป้องกันและคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้เท่าทันภัยในโลกดิจิทัล

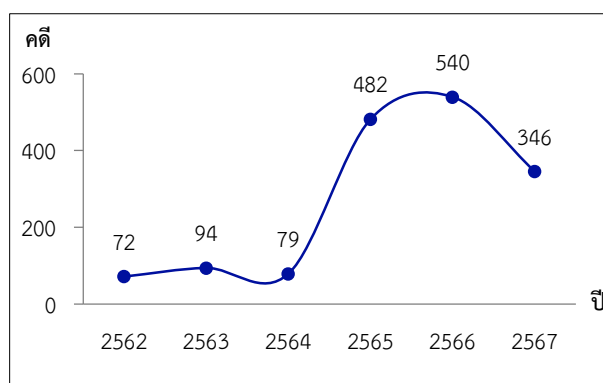
โลกออนไลน์ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชน ทั้งเพื่อการเรียนรู้ การติดต่อสื่อสาร และความบันเทิง ข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า สัดส่วนเด็กและเยาวชนอายุ 6-24 ปี ที่ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 86.3 ในปี 2562 เป็นร้อยละ 98.2 ในปี 2567 ขณะที่ศูนย์วิจัยกสิกรไทยประเมินว่า ในปี 2568 ประเทศไทยมีบัญชีผู้เล่นเกมประมาณ 42.5 ล้านบัญชี เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.2 จากปีก่อนหน้า โดย Gen Z เป็นกลุ่มผู้เล่นที่ขยายตัวสูงสุด การใช้งานออนไลน์ที่แพร่หลายเพิ่มโอกาสให้ผู้ไม่ประสงค์ดีเข้าถึงเด็กผ่านการล่อลวงออนไลน์ (Online Grooming) เพื่อนำไปสู่การแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ สำนักงานตำรวจแห่งชาติรายงานว่า ในปี 2567 มีคดีล่วงละเมิดทางเพศเด็กผ่านอินเทอร์เน็ต 346 คดี เพิ่มขึ้น 3.8 เท่าจากปี 2562 และเด็กอายุ 8-14 ปี เป็นกลุ่มที่ตกเป็นเหยื่อมากที่สุด ขณะที่มูลนิธิกระจกเงาพบว่า ในปี 2568 มีกรณีเด็กหายที่เกี่ยวข้องกับแก๊งสแกมเมอร์ 19 คน เพิ่มขึ้นจาก 11 คน ในปี 2567 สะท้อนว่า ภัยออนไลน์อาจไม่ได้จบลงบนหน้าจอ แต่สามารถนำไปสู่ความเสียหายและอันตรายที่เกิดขึ้นกับเด็กในชีวิตจริง

แผนภาพที่ 10 สัดส่วนเด็กและเยาวชนไทยที่ใช้อินเทอร์เน็ต ปี 2562-2567

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2568)

แผนภาพที่ 11 สถิติการดำเนินคดีล่วงละเมิดทางเพศเด็กทางอินเทอร์เน็ต ปี 2562-2567

ที่มา : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ม.ป.ป.)

จากการสร้างความไว้วางใจสู่การควบคุมเด็ก

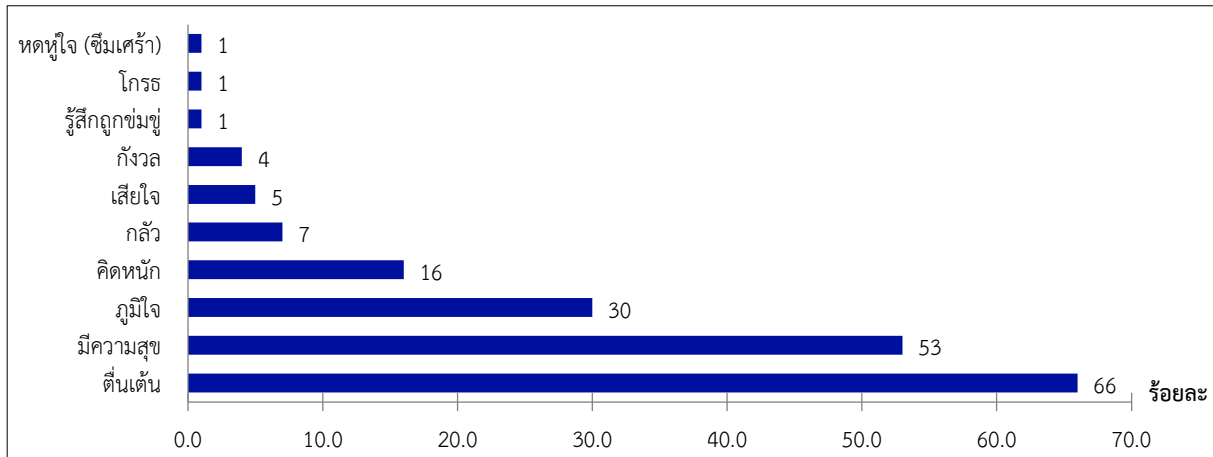
Online Grooming มักไม่ได้เริ่มต้นด้วยการคุกคามอย่างชัดเจน แต่เป็นกระบวนการค่อยเป็นค่อยไป ที่ผู้กระทำผิดพยายามทำให้เด็กรู้สึกอีกฝ่ายเป็น “เพื่อน” หรือ “คนที่เข้าใจ” โดยงานศึกษาของ O’Connell (2003) และ Levano (2020) สามารถสรุปกระบวนการสำคัญได้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. **การเข้าหาเด็ก** ผู้กระทำผิดอาจเข้าไปอยู่ในแพลตฟอร์มออนไลน์ที่เด็กนิยมใช้ และเลือกเป้าหมายจากข้อมูลที่เด็กเปิดเผยไว้ เช่น การแสดงความรู้สึกโดดเดี่ยวหรือขาดคนดูแลอย่างใกล้ชิด จากนั้นเริ่มต้นด้วยการพูดคุยเรื่องทั่วไปในลักษณะเป็นมิตร ก่อนชักชวนให้ย้ายจากพื้นที่สาธารณะไปพูดคุยกันเป็นการส่วนตัว
 2. **การสร้างความสัมพันธ์** เมื่อเด็กเริ่มคุ้นเคย ผู้กระทำผิดจะพยายามแสดงความเข้าใจและใส่ใจปัญหาของเด็ก เช่น ปัญหาครอบครัว หรือการกลั่นแกล้งในโรงเรียน จนเด็กเกิดความรู้สึกผูกพันและมองว่าอีกฝ่ายเป็นที่พึ่งพาทางจิตใจได้
 3. **การประเมินความเสี่ยง** ผู้กระทำผิดจะพยายามสอบถามว่าเด็กสามารถพูดคุยได้โดยไม่มีใครเห็นหรือไม่ เช่น ถามว่าอยู่บ้านคนเดียวหรือไม่ ใครสามารถเข้าถึงโทรศัพท์หรืออ่านข้อความได้บ้าง ข้อมูลเหล่านี้ช่วยให้ผู้กระทำผิดประเมินโอกาสที่จะถูกผู้ปกครองหรือบุคคลอื่นตรวจพบ
 4. **การสร้างความสัมพันธ์พิเศษ** เมื่อเด็กเริ่มไว้วางใจ ผู้กระทำผิดอาจทำให้เด็กรู้สึกอีกฝ่ายเป็น “คนพิเศษ” หรือเป็นเพียงคนเดียวที่เข้าใจเด็ก พร้อมทั้งขอให้เก็บความสัมพันธ์ไว้เป็นความลับ วิธีการดังกล่าวทำให้เด็กค่อย ๆ แยกตัวออกจากคนรอบข้าง และเพิ่มอำนาจในการควบคุมของผู้กระทำผิด
 5. **การแสวงหาผลประโยชน์** บทสนทนาอาจเปลี่ยนไปสู่เรื่องเพศ เริ่มจากคำถามที่เหมือนไม่มีพิษภัย ก่อนขอรูปร่าง/วิดีโอส่วนตัว ชักชวนให้แสดงพฤติกรรมทางเพศผ่านกล้อง ไปจนถึงการนัดพบเพื่อล่อลวงละเมิดทางเพศ และหากเด็กพยายามยุติความสัมพันธ์ ผู้กระทำผิดอาจนำภาพ วิดีโอ หรือข้อมูลส่วนตัวมาข่มขู่เรียกเงิน หรือขู่ว่าจะเผยแพร่ให้ครอบครัว เพื่อน หรือสาธารณชนรับรู้
- ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวไม่จำเป็นต้องเกิดครบทุกขั้นตอนหรือเป็นลำดับเดียวกันเสมอ แต่หัวใจสำคัญคือ การใช้ความไว้วางใจเป็นเครื่องมือในการลดการระวังตัวของเด็ก ก่อนเปลี่ยนความสัมพันธ์ไปสู่การควบคุมและแสวงหาประโยชน์

ช่องว่างสำคัญไม่ได้อยู่ที่ “ความรู้” เพียงอย่างเดียว

แม้เด็กจำนวนมากจะตระหนักว่าการติดต่อหรือพบปะบุคคลแปลกหน้าผ่านอินเทอร์เน็ตมีความเสี่ยง แต่ยังพบช่องว่างระหว่างการเรียนรู้ความเสี่ยงกับพฤติกรรมจริง รายงาน *Disrupting Harm in Thailand* โดยมูลนิธิเพื่อยุติการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก (ECPAT) องค์การตำรวจสากล (INTERPOL) และองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) พบว่า เด็กร้อยละ 58.0 เห็นว่าการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว เช่น ชื่อ ที่อยู่ หรือหมายเลขโทรศัพท์ แก่บุคคลแปลกหน้าทางออนไลน์เป็นพฤติกรรมที่เสี่ยงมาก แต่เด็กร้อยละ 47.0 กลับเคยเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว และร้อยละ 10.0 เคยนัดพบบุคคลที่รู้จักเป็นครั้งแรกผ่านอินเทอร์เน็ต โดยในกลุ่มนี้มากกว่าร้อยละ 50.0 รู้สึกตื่นเต้นหรือมีความสุขจากการพบปะ

แผนภาพที่ 12 ความรู้สึกของเด็กต่อการพบปะซึ่งหน้ากับบุคคลที่รู้จักครั้งแรกทางอินเทอร์เน็ต

ที่มา : ECPAT, INTERPOL, & UNICEF (2565)

เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุ พบว่า แม้สัดส่วนเด็กที่ตระหนักถึงความเสี่ยงจะเพิ่มขึ้นตามอายุ จากร้อยละ 60.0 ในช่วง 12-13 ปี เป็นร้อยละ 69.0 ในช่วง 14-15 ปี และร้อยละ 75.0 ในช่วง 16-17 ปี แต่สัดส่วนเด็กที่เคยพบปะบุคคลที่รู้จักครั้งแรกทางอินเทอร์เน็ตแบบตัวต่อตัวก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน จากร้อยละ 7.0 เป็นร้อยละ 8.0 และร้อยละ 15.0 ตามลำดับ สะท้อนว่า การตระหนักถึงความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นไม่ได้ทำให้พฤติกรรมเสี่ยงลดลง โดยส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะบุคคลที่เริ่มรู้จักผ่านอินเทอร์เน็ตสามารถพัฒนาความสัมพันธ์จนเด็กเกิดความไว้วางใจและไม่มองอีกฝ่ายว่าเป็น “คนแปลกหน้า” อีกต่อไป

นอกจากนี้ ความต้องการการยอมรับ ความรัก และการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มในช่วงวัยรุ่น อาจทำให้เด็กวัยนี้มีความเปราะบางต่อการถูกชักจูงหรือกดดัน โดยรายงาน *Disrupting Harm in Thailand* พบว่า เหตุผลสำคัญที่เด็กส่งภาพ/วิดีโอเปลือย ได้แก่ ความกลัวว่าจะสูญเสียความสัมพันธ์ (ร้อยละ 26.0) ความไว้วางใจ (ร้อยละ 26.0) และความรัก (ร้อยละ 23.0) ขณะเดียวกัน ทักษะคติในสังคมไทยที่ยังมีการกล่าวโทษเหยื่อ (Victim-blaming) อาจทำให้เด็กไม่กล้าขอความช่วยเหลือหรือบอกเล่าปัญหาเมื่อถูกล่วงละเมิด (ชลธิชา ทักษิณาเวศน์, 2568; สรศักดิ์ เจริญกิตติศักดิ์, 2568)

ดังนั้น การป้องกันการแสวงหาประโยชน์และการล่วงละเมิดทางเพศเด็กทางออนไลน์จึงไม่ควรจำกัดอยู่เพียงการสร้างความรู้ตระหนักรู้เกี่ยวกับความเสี่ยง แต่ควรเสริมทักษะให้เด็กสามารถประเมินความสัมพันธ์และรับมือกับการชักจูงหรือแรงกดดันได้อย่างเหมาะสม ควบคู่กับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เด็กกล้าปฏิเสธและขอความช่วยเหลือเมื่อรู้สึกไม่ปลอดภัย โดยไม่รู้สึกละอายหรือหวาดกลัว

บทเรียนจากต่างประเทศ

หลายประเทศได้ปรับแนวทางการป้องกันการล่วงละเมิดเด็กผ่านสื่อออนไลน์ จากการมุ่งเน้นให้เด็กและผู้ปกครองระมัดระวังด้วยตนเอง ไปสู่การกำหนดให้แพลตฟอร์มออนไลน์มีความรับผิดชอบในการคุ้มครองเด็กผ่านการออกแบบบริการที่ปลอดภัย และการใช้เทคโนโลยีเพื่อป้องกัน ตรวจสอบ และระงับพฤติกรรมเสี่ยง โดยมีแนวทางที่น่าสนใจ ดังนี้

1. การออกกฎหมายกำหนดความรับผิดชอบของแพลตฟอร์มออนไลน์ *ออสเตรเลีย* มี Online Safety Amendment (Social Media Minimum Age) Act 2024 กำหนดให้ผู้มีอายุต่ำกว่า 16 ปี ไม่สามารถสร้างหรือมีบัญชีบนแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ และให้แพลตฟอร์มรับผิดชอบตรวจสอบอายุและป้องกันเด็กอายุต่ำกว่าเกณฑ์เข้าถึงบริการ โดยมีโทษปรับสูงสุด 49.5 ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย *สหราชอาณาจักร* มี Online Safety Act 2023 กำหนดให้แพลตฟอร์มออนไลน์ที่มีระบบสื่อสารระหว่างผู้ใช้ ต้องประเมินความเสี่ยงและ

ออกแบบบริการให้ปลอดภัยสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี รวมถึงมีมาตรการตรวจสอบอายุและลดการเข้าถึงเนื้อหาที่เป็นอันตราย ขณะที่ *ฝรั่งเศส* กำหนดให้เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง ก่อนสร้างบัญชีสื่อสังคมออนไลน์ตาม LOI n° 2023-566 พร้อมกำหนดให้แพลตฟอร์มต้องมีระบบตรวจสอบอายุและการยินยอมของผู้ปกครอง

2. การใช้เทคโนโลยีเพื่อป้องกันและตรวจจับพฤติกรรมเสี่ยง นอกจากการกำกับดูแลผ่านกฎหมาย หลายประเทศยังนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้เพื่อป้องกันและตรวจจับพฤติกรรมที่อาจนำไปสู่การล่อลวงหรือ การแสวงหาประโยชน์ทางเพศเด็กบนแพลตฟอร์มออนไลน์ ตัวอย่างเช่น Bark ในสหรัฐอเมริกา SafeToNet ในสหราชอาณาจักร และ ReThink ในอินเดีย ซึ่งสามารถวิเคราะห์บทสนทนาและพฤติกรรมการใช้งาน แจ้งเตือน ผู้ปกครอง รวมถึงช่วยส่งคำเตือนหรือสกัดกั้นการส่งเนื้อหาที่มีความเสี่ยงได้ นอกจากนี้ ยังมีการใช้ “กั๊กดักทาง ดิจิทัล” เช่น โครงการ Sweetie ของ *เนเธอร์แลนด์* ซึ่งสร้างตัวตนเด็กเสมือนจริง เพื่อระบุตัวผู้ที่พยายามล่อลวง เด็กทางออนไลน์ (เปรมปัทธ ผลิผลการพิมพ์, 2568; Crawford, 2013) แนวทางเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า เทคโนโลยีไม่ได้เป็นเพียงปัจจัยที่เพิ่มความเสี่ยงต่อเด็กเท่านั้น แต่ยังสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกัน ความเสี่ยงตั้งแต่ต้นทาง ตลอดจนสนับสนุนการสืบสวนและบังคับใช้กฎหมายในคดีอาชญากรรมทางเพศต่อเด็ก ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ถึงเวลายกระดับการคุ้มครองเด็กของไทย

บทเรียนจากต่างประเทศสะท้อนให้เห็นว่า การป้องกันการล่อลวงเด็กผ่านสื่อออนไลน์จำเป็นต้องอาศัย มาตรการเชิงระบบที่กำหนดให้ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาครัฐและผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์ มีบทบาท และความรับผิดชอบร่วมกันในการสร้างสภาพแวดล้อมดิจิทัลที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก

สำหรับประเทศไทย แม้ว่ากฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการล่อลวงเด็กผ่าน สื่อออนไลน์โดยเฉพาะ แต่ได้เริ่มมีการขับเคลื่อนมาตรการเพื่อยกระดับการคุ้มครองเด็กมากขึ้น โดยสภาองค์กร ของผู้บริโภค (2569) ได้เสนอให้สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์นำหลัก Duty of Care มาใช้เพื่อ กำหนดให้ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มมีหน้าที่ป้องกันและลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ใช้งาน โดยเฉพาะเด็กและ เยาวชน นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2568 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติหลักการร่าง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายอาญา เพื่อเพิ่มฐานความผิดเกี่ยวกับการกระทำต่อเด็กผ่านสื่อออนไลน์ 5 ประเภท อันได้แก่ (1) การล่อลวงเด็กเพื่อวัตถุประสงค์ทางเพศ (2) การพุดคุยเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสม (3) การแบล็กเมลทางเพศ (4) การติดตามคุกคาม และ (5) การกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์ (ไทยรัฐ, 2568ก)

อย่างไรก็ตาม การคุ้มครองเด็กไม่อาจอาศัยกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่ต้องเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็ก ควบคู่ไปด้วย เด็กและเยาวชนควรได้รับการส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันดิจิทัล (Digital Literacy) และการรู้เท่าทัน ความสัมพันธ์บนโลกออนไลน์ เพื่อให้สามารถประเมินความน่าเชื่อถือของบุคคล รู้ทันกลวิธีการสร้างควมไว้วางใจ การชักจูง และแรงกดดันที่ผู้กระทำผิดใช้ ตลอดจนรู้จักปฏิเสธ ขอคำปรึกษา และขอความช่วยเหลือเมื่อเผชิญ สถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย ขณะเดียวกัน ครอบครัวและสถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและปลอดภัย เพื่อให้เด็กกล้าพุดคุยถึงปัญหาโดยไม่หวาดกลัวว่าจะถูกตำหนิหรือกล่าวโทษ